

Łukasz Skomorucha

NOWE OBSERWACJE FLORYSTYCZNE Z TERENÓW WARSZAWY

New floristic observations from the Warsaw area

W notatce przedstawiono informacje o nowych stanowiskach kilku interesujących gatunków roślin z terenu Warszawy. W przypadku dwóch taksonów są to pierwsze stwierdzenia dla tego miasta, w pozostałych – kolejne, świadczące o rozprzestrzenianiu się gatunków z wcześniej opisanych stanowisk lub ich wnikaniu w środowisko antropogeniczne z upraw.

Obserwacji opisanych w pracy dokonano przypadkowo, nie były skutkiem zorganizowanych poszukiwań. Identyfikację roślin potwierdzono z wykorzystaniem klucza opracowanego przez Rutkowskiego (2022).

Komosa australijska *Dysphania pumilio* Mosyakin & Clemants – 52.232758°N, 21.013973°E Warszawa, ul. Zgoda / ED-26

Komosa australijska, pierwotnie zaliczana do rodzaju *Chenopodium*, to roczna, niska roślina z rodziny szarłatowatych *Amaranthaceae*. Naturalny zasięg jej występowania obejmuje południową Australię i Tasmanię, gdzie występuje na piaskach, madach i glinach nad zbiornikami wodnymi. Jest też dość liczna na siedliskach antropogenicznych, a wraz z wełną australijskich owiec jej drobne nasiona zostały rozwleczone po całym świecie. Jedyнным kontynentem, na którym nie odnotowano jej obecności, pozostaje Antarktyda. W Polsce wykazana dotychczas z trzech stanowisk – pierwsze, zarejestrowane już w 1974 r., znajduje się w Gdańsku, kolejne w Rybniku-Piaskach (1992 r.), wreszcie w 2009 r. odnaleziono ją na węzle autostradowym w Strykowie (Witosławski 2009).

Stanowisko w Warszawie jest czwartym stwierdzeniem gatunku w Polsce i jednocześnie pierwszym dla Warszawy. Odnotowano je 18 lipca 2024 r. Liczna populacja komosy wyrasta ze szczelin chodnika i u podstawy budynków wzniesionych wzdłuż ulicy Zgoda, od skrzyżowania z ulicą Przeskok do Placu Pięciu Rogów, w centrum Warszawy. Najwyższe rośliny osiągają

Fot. 1. Komosa australijska *Dysphania pumilio* przy ul. Zgoda (fot. Ł. Skomorucha).

Photo 1. Clammy goose foot *Dysphania pumilio* on Zgoda Street (photo by Ł. Skomorucha).

wysokość do około 15 cm, w większości przypadków jednak niewiele wznoszą się ponad powierzchnię chodnika. Obficie kwitną i owocują.

Kotewka orzech wodny *Trapa natans* L. – 52.239011°N, 21.039654°E Warszawa, rzeka Wisła / ED-26

Kotewka orzech wodny to jednoroczna roślina wodna z rodziny krwawnicowatych *Lythraceae*. Rośnie zakorzeniona w dnie, wytwarzając długą na 0,5-1,5 m łodygę zakończoną unoszącą się na powierzchni wody rozetę liści.

Jeszcze do niedawna kotewka uchodziła w Polsce za wyjątkowo rzadki gatunek, spotykany na nielicznych stanowiskach zlokalizowanych w południowej części kraju, głównie w kotlinach Sandomierskiej, Oświęcimskiej i Śląskiej. Od kilkunastu lat obserwuje się jednak wyraźny wzrost liczby stanowisk i zasiedlanie przez roślinę nowych terenów (Walusiak i in. 2024). Na terenach typowo miejskich obserwowana była przez autora w 2020 r. we Wrocławiu, na odnodze Odry przy remontowanym wówczas Młynie Maria, co zostało udokumentowane krótkim wpisem ze zdjęciami dokumentacyjnymi na profilu Naturalnie w Warszawie, czyli nie samą weterynarią żyje człowiek z dnia 9 października 2020 r.

Stanowisko kotewki orzecha wodnego odkryto przypadkowo 15 lipca 2024 r. Znajduje się mniej więcej na 512 km biegu Wisły, na południe od kolejowego mostu średnicowego w niewielkiej, płytkiej zatoce utworzonej między mostem a betonową ostrogą regulacyjną. Populacja jest stosunkowo liczna, złożona z kilkuset osobników, w większości zgromadzonych w ciasnym skupisku wykazującym cechy zespołu *Trapetum natantis* Müller et Görs 1960 z pojedynczymi skupiskami unoszącymi się na powierzchni rozet bliżej głównego nurtu rzeki (w tym przypadku jednak zawsze na płyciźnie, blisko ostrogi).

W trakcie dokonywania korekty autorskiej Autor otrzymał wiadomość, że roślina była obserwowana w tej lokalizacji już w roku 2023, jednak fakt ten nie został oficjalnie odnotowany i udokumentowany jedynie fotograficznie.

Fot. 2. Skupisko kotewki orzecha wodnego *Trapa natans* na Wiśle w Warszawie (fot. Ł. Skomorucha).
Photo 2. Water caltrop *Trapa natans* on Vistula River in Warsaw (photo by Ł. Skomorucha).

Rukiew wodna *Nasturtium officinale*
W.T.Aiton – 52.241596°N, 21.020430°E Warszawa, Park Kazimierzowski, „źródła uniwersyteckie” / ED-26

Rukiew wodna to przedstawiciel rodziny kapustowatych *Brassicaceae* silnie związany z płytkimi, wolno płynącymi wodami. W Polsce jest gatunkiem rzadkim, nieco częściej spotykanym na zachodzie kraju, nigdzie jednak nie występuje pospolicie (Buliński 2000, Dajdok i Nowak 2006). Od dawna znana jest i uprawiana jako roślina jadalna i lecznicza, nie można więc wykluczyć, że część stanowisk może mieć pochodzenie antropogeniczne.

Na terenie Warszawy znana była ze stanowisk w rezerwacie Skarpa Ursynowska (Ciurzycki i in. 2018) oraz z parku Arkadia na Mokotowie. Kolejne stanowisko odkryto 11 lipca 2024 r., podobnie jak w dwóch wymienionych wcześniej przypadkach, również u stóp Skarpy Warszawskiej, w miejscu samoczynnych wypływów wód podziemnych w Parku Kazimierzowskim. W porównaniu z populacją z parku Arkadia, w tym miejscu rukiew nie rośnie zbyt licznie, ale kwitnie i zawiązuje owoce.

Fot. 3. Rukiew wodna *Nasturtium officinale* w Parku Kazimierzowskim (fot. Ł. Skomorrucha).

Photo 3. Watercress *Nasturtium officinale* in Kazimierzowski Park (photo by Ł. Skomorrucha).

Parietaria pensylwańska *Parietaria pensylvanica* Muhl. ex Willd.
 52.226489°N, 20.986627°E Warszawa, okolice Dworca Głównego / ED-26
 52.278519°N, 20.945233°E Warszawa, ul. Płatnicza / ED-26
 52.216684°N, 21.028744°E Warszawa, Ogród Botaniczny Uniwersytetu Warszawskiego, za-
 plecze za szklarniami / ED-26
 52.218239°N, 21.018907°E Warszawa, ul. Marszałkowska między Trasą Łazienkowską a
 placem Zbawiciela / ED-26
 52.232567°N, 21.007168°E Warszawa, plac Defilad / ED-26

Parietarię pensylwańską w Warszawie po raz pierwszy stwierdzono w 1998 roku „na Starym Mieście przy Zamku Królewskim, od strony Alei Solidarności” oraz rok później przy ul. Jana Matejki. Dalsze odnotowane stanowiska to: droga wjazdowa do gmachu Sejmu przy ul. Wiejskiej, ul. Johna Lennona, ul. Jazdów oraz Łazienki Królewskie (Guzik 2002). We wszystkich tych lokalizacjach rośliny tworzyły mniej lub bardziej liczne skupiska w silnie zacienionych miejscach, zazwyczaj w przydrożnych żywopłotach lub pod okapem ozdobnych drzew nagonasiennych. Obserwacje z 2024 r. sugerują znaczne rozprzestrzenianie się gatunku oraz jego wzrastający udział w zbiorowiskach roślinnych siedlisk ruderalnych. Na przykład na stanowisku przy Dworcu Warszawa Główna wyrastał pomiędzy płyt chodnikowych w mocno zacienionym fragmencie bocznej ulicy, w towarzystwie nawłoci *Solidago* spp., przymiotna kanadyjskiego *Erigeron canadensis* L. czy przymiotna białego *Erigeron annuus* (L.) Pers. Na szczególną uwagę zasługują dwa osobniki wyrastające na silnie nasłonecznionym stanowisku u podnóża ściany budynku przy ul. Płatniczej, odkryte w maju 2024 r. – takie siedlisko wyraź-

nie odbiega od preferencji gatunku, a mimo to rośliny były dosyć dorodne, osiągając wysokość około 40 cm. Ponowna kontrola tego miejsca w lipcu tego samego roku nie potwierdziła jednak obecności parietarii.

Dodatkowo potwierdzono wcześniej opisane stanowiska, między innymi w okolicach budynku Sejmu RP (ul. Matejki) oraz na skarpie schodzącej od Zamku Królewskiego do Trasy W-Z.

Werbena patagońska *Verbena bonariensis* L. – 52.316296°N, 21.029567°E Warszawa, ul. Białolecka 271 / ED-16

Werbena patagońska od kilku lat stała się elementem dekoracyjnym zieleni miejskiej, sadzonym na klombach i trawnikach. Pochodzi z Ameryki Południowej, gdzie zasiedla południową Brazylię, Paragwaj, Urugwaj i północną Argentynę. Obserwacje z innych krajów europejskich sugerują, że o ile stosunkowo łatwo gatunek wysiewa się w miejscach ruderalnych, to raczej nie tworzy stałych po-

Fot. 5. Werbena patagońska *Verbena bonariensis* przy ul. Białoleckiej (fot. Ł. Skomorucha).

Photo 5. Purpletop vervain *Verbena bonariensis* on Białolecka Street (photo by Ł. Skomorucha).

Fot. 4. Parietaria pensylwańska *Parietaria pennsylvanica* przy dworcu Warszawa Główna (fot. Ł. Skomorucha).

Photo 4. Pennsylvania pellitory *Parietaria pennsylvanica* near Warszawa Główna Railway Station (photo by Ł. Skomorucha).

pułacji i na chwilę obecną nie wykazuje cech inwazyjności. Jako zdomowiona werbena opisywana jest w Holandii i we Włoszech. Pierwsze stwierdzenia w Polsce opublikowano dopiero w roku 2023 (Wójcicki i in. 2023)

Pojedynczą roślinę werbeny zaobserwowano w 2023 r. przy ul. Białoleckiej. Wyrastała ze szczeliny pomiędzy płytami chodnikowymi w bezpośrednim sąsiedztwie przystanku autobusowego. Gdy zakwitła, jej kwiatostan szybko był niszczone (zrywany) przez przechodniów, jednak roślina kilkakrotnie tworzyła kolejne kwiatostany na bocznych rozgałęzieniach łodygi. Nie udało się odnaleźć w okolicy stanowiska werbeny uprawianej w ogrodzie lub zieleni miejskiej, więc ten osobnik rozwinął się z nasion przeniesionych przypadkowo na omawiane stanowisko. W 2024 r. nie obserwowano jej na wyżej wymienionym stanowisku.

LITERATURA

- BULIŃSKI M. 2000. Występowanie *Nasturtium officinale* R. Br. w Gdańsku. Acta Botanica Cassubica 1: 99-103.
- CIURZYCKI W., BUDNA M., MARCISZEWSKA K. 2018. Protection and threats to the plant cover of the Skarpa Ursynowska Nature Reserve in Warsaw. Annals of Warsaw University of Life Sciences-SGGW Forestry and Wood Technology 104: 481-491.
- DAJDOK Z., NOWAK A. 2006. *Nasturtium officinale* (Brassicaceae) and communities with its occurrence in south-west Poland. Fragmenta Floristica et Geobotanica Polonica 13, 2: 267-280.
- GUZIK J. 2002. Dalsze stanowiska *Parietaria pensylvanica* (Urticaceae) w Warszawie. Fragmenta Floristica et Geobotanica Polonica 9: 81-88.
- RUTKOWSKI L. 2022. Klucz do oznaczania roślin naczyniowych Polski niżowej. Wydanie II. Wydawnictwo Naukowe PWN.
- WALUSIAK E., KRZTOŃ W., CIEŚLAK E., SZCZEPANIAK M., WILK-WOŹNIAK E. 2024. Native recovery or expansive threat? Past and predicted distribution of *Trapa natans* L. s. l. on northern limit of species' range – Handout for species management. Ecological Indicators 158: 111349.
- WITOSŁAWSKI P. 2009. The new locality of *Chenopodium pumilio* R. Br. in Poland. Acta Universitatis Lodzianis Folia Biologica et Oecologica 5: 43-49.
- WÓJCIK T., CZARNA A., GAWROŃSKI S., GÓRECKI A., HAŁABURDA A., KORNEUSZ D., KOSTECKA A., KUREK P., ŁAZARSKI G., MICHALAK K.M., PLISZKO A., PODGÓRSKA M., ROGACZEWSKI S., SALACH R., STACHURSKA-SWAKOŃ A., WIATROWSKA B., WOLANIN M., WYSAKOWSKA I., ZIOBRO J. 2023. New localities of vascular plants occurring in Poland, 4. Wiadomości Botaniczne 67: 1-18.

Summary

The note presents information about the new localities of several interesting plant species from the Warsaw area. In the case of two taxa these are the first records for this city, in the other cases – the subsequent ones, which indicates spreading of those species from the previously described localities.

Adres autora: / Author's address:

Łukasz Skomorucha
ul. Zamejska 7 m. 9, 03-580 Warszawa
e-mail: lukasz_skomorucha@wp.pl